

**«Διεθνοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής
και δικαιώματα του ανθρώπου»**

(Κ.Μ. 32Μο05)

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της αντεγκληματικής πολιτικής αποτελούν πλέον διαδικασίες που εμπλέκουν - σε ολοένα και μεγαλύτερη ένταση και συχνότητα - φορείς «πάνω» και «πέρα» από τα παραδοσιακά όρια της κρατικής κυριαρχίας. Αυτό οφείλεται, κυρίως, στην ένταξη των κρατών σε διεθνείς οργανισμούς και την προσχώρησή τους σε διεθνή συμβατικά κείμενα, που προβλέπουν τη δυνατότητα υπερκρατικών και διακρατικών παρεμβάσεων στο πεδίο του κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος.

Σκοπός του μαθήματος είναι η μελέτη των σύγχρονων τάσεων της αντεγκληματικής πολιτικής, όπως αυτές διαγράφονται μέσα από τη αλληλεπίδραση του εθνικού επιπέδου ανάλυσης με τις δραστηριότητες διεθνών οργανισμών (παγκόσμιας και περιφερειακής εμβέλειας) σε συνάρτηση με το βαθμό προστασίας που παρέχεται στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Προνομιακό πεδίο εκδήλωσης αυτών των εξελίξεων αποτελεί η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, όπου τα ζητήματα του κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος καταλαμβάνουν σημαντικό τμήμα της πολιτικής της δραστηριότητας και συναρτώνται με τις ευρύτερες μεταβολές που επιφέρει η συγκρότηση της ευρωπαϊκής κοινοτικής επικράτειας, ενώ προτάσσεται η διασφάλιση του ελέγχου της κυκλοφορίας των προσώπων τόσο στο εσωτερικό της όσο και διαμέσου των εξωτερικών της συνόρων.

Παράλληλα, αντιπαραβάλλονται οι δραστηριότητες του Συμβουλίου της Ευρώπης στο πεδίο της αντεγκληματικής πολιτικής και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπου η έμφαση δίδεται στην εμπέδωση των δημοκρατικών θεσμών και του κράτους δικαίου, ιδίως μέσω της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που αποτελεί τον πρώτο σε διεθνές επίπεδο δικαστικό μηχανισμό δικαιοπολιτικού ελέγχου της κρατικής κυριαρχίας.

Τέλος, εξετάζεται η δημιουργία του μόνιμου Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου του Ο.Η.Ε. αναδεικνύοντας τα μέχρι σήμερα όρια του εγχειρήματος

διεθνοποίησης της αντεγκληματικής πολιτικής (τουλάχιστον στους τομείς αρμοδιότητάς του), που αμφιταλαντεύονται ανάμεσα στην υπερεθνική δικαιοδοσία και τους πολιτικούς συμβιβασμούς.

Οι εξελίξεις αυτές επιβάλλουν στην εγκληματολογική θεωρία την ανάγκη δημιουργίας μιας νέας επιστημονικής αντίληψης και την αναζήτηση ενός καινούργιου «παραδείγματος» σχετικά με το περιεχόμενο, τους φορείς και τις διαδικασίες παραγωγής κανόνων ελέγχου, καθώς και τους τρόπους εφαρμογής τους.

Ειδικότερα, αναπτύσσονται οι ακόλουθες επιμέρους θεματικές ενότητες:

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ: Η εγκληματολογική προβληματική γύρω από την αντεγκληματική πολιτική και τα δικαιώματα του ανθρώπου.

1. - Στοιχεία για τη μελέτη της αντεγκληματικής πολιτικής: Η έννοια της αντεγκληματικής πολιτικής: πεδίο, φορείς και διαδικασίες. Διάκριση αντεγκληματικής πολιτικής και κοινωνικού ελέγχου: η διαδικασία της παραπομπής και η έννοια της «κυβερνητικότητας». Πηγές της αντεγκληματικής πολιτικής: λόγοι (ενδο- και εξω- συστημικοί) και ποινικές πρακτικές. Η εγκληματολογική ανάλυση της αντεγκληματικής πολιτικής: διάκριση ανάμεσα στη βασική εγκληματολογική έρευνα και την ιδεολογική λειτουργία της αντεγκληματικής πολιτικής. Η κρίση της κανονιστικής ηγεμονίας του εθνικού κράτους και η διεθνοποίηση των φορέων, των πηγών και των διαδικασιών αντεγκληματικής πολιτικής.

2. - Στοιχεία για μια εγκληματολογική προσέγγιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου: Εννοιολογήσεις, φορείς, διαδικασίες και πηγές: οριοθέτηση της έννοιας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, διακρίσεις σε «γενιές» (ατομικά και πολιτικά/οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά / δικαιώματα αλληλεγγύης). Η θεωρία της παραπληρωματικότητας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Εθνικές και υπερεθνικές πηγές των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Μηχανισμοί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο. Η οικουμενικότητα των δικαιωμάτων του ανθρώπου: κοινωνιολογικές και πολιτικές διαστάσεις του ζητήματος. Η στάση των εγκληματολογικών θεωριών απέναντι στα δικαιώματα του ανθρώπου.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: Δραστηριότητες διεθνών οργανισμών στους τομείς της αντεγκληματικής πολιτικής και της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

1. - Σε παγκόσμιο επίπεδο: Ο.Η.Ε. (Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – Επιτροπή Πρόληψης του Εγκλήματος – Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων - Διεθνή Σύμφωνα για τα Ατομικά και τα Κοινωνικά Δικαιώματα και οι αντίστοιχες Επιτροπές Ελάχιστοι Κανόνες για Μεταχείριση Κρατουμένων - Ελάχιστοι Κανόνες για Μεταχείριση Ανηλίκων – Εγκληματολογικά Ινστιτούτα του Ο.Η.Ε. – Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων - Από τα ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια στο Μόνιμο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο).

2.- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο: α. - Συμβούλιο της Ευρώπης (Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τα Πρωτόκολλά της και ο έλεγχος της εφαρμογής τους από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και την Απάνθρωπη και Εξευτελιστική Μεταχείριση και ο έλεγχος της εφαρμογής της από την ομόνυμη Επιτροπή). **β. - Ευρωπαϊκή Ένωση** (Η διαδικασία «εξευρωπαϊσμού» της αντεγκληματικής πολιτικής. Το πρόταγμα της ασφάλειας και οι μεταβολές στο ευρωπαϊκό πεδίο του κοινωνικού ελέγχου: Η διάσπαση της τοπικής ενότητας των φορέων και των διαδικασιών του κοινωνικού ελέγχου [κινήσεις αποεδαφοποίησης και επανεδαφοποίησης]. Οι άξονες της υπερεθνοποίησης [κοινοτικό επίπεδο] και της διεθνοποίησης [διακυβερνητικό επίπεδο]: συνεργασίες ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή τα κράτη μέλη με «τρίτες» χώρες. Οι φιλελεύθερες αντινομίες του ευρωπαϊκού κοινωνικού ελέγχου. Ανθρώπινα δικαιώματα και Ευρωπαϊκή Ένωση: Γενικές προβλέψεις – Ο «Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των Πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης» - Το ζήτημα της προσχώρησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών - Ο «Οργανισμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων»).

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ: Επιστημολογικές και μεθοδολογικές συνέπειες της διεθνοποίησης της αντεγκληματικής πολιτικής στην κατασκευή και ανάλυση του αντικειμένου μελέτης της Εγκληματολογίας.

././.